

РЕШЕНИЕ

№ 6345

гр. София, 09.04.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 127 СЪСТАВ, в публично заседание на двадесет и шести март през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: ЯНА М. ФИЛИПОВА

при участието на секретаря МАРИЯ Т. СТОЯНОВА
като разгледа докладваното от ЯНА М. ФИЛИПОВА Гражданско дело № 20221110140823 по описа за 2022 година

Производството е по реда на чл. 124 и сл. ГПК.

Образувано е по искова молба от Л. В. С. против (фирма) с искане чл. 24 от Договор за потребителски кредит под формата на кредитна линия предоставена от разстояние № 636065/18.08.2020 г., предвиждаща задължение за потребителя за заплащане на неустойка за непредоставяне на обезпечение, да бъде прогласена за нищожна, както и ответникът бъде осъден да заплати на ищеца сумата в размер на 50 лева, представляваща получена от дружеството по силата на процесната клауза без правно основание сума, ведно със законна лихва от датата на депозиране на исковата молба на 28.07.2022 г. до окончателно погасяване на вземането.

В исковата молба са изложени твърдения, че на 18.08.2020 г. между страните по спора бил сключен Договор за кредит, по силата на който ответното дружество предоставило в заем на ищцата сумата в размер на 800 лева, при фиксиран лихвен процент по заема 36,00% и годишен процент на разходите 42,58%. Ищецът поддържа, че съгласно чл. 13 от съглашението потребителят следвало да представи обезпечение по кредита (банкова гаранция или осигуряване на поръчител физическо лице, което да отговаря на множество изисквания), като при неизпълнение на задължението за страната възниквало задължение за заплащане на неустойка по чл. 24 от договора в размер на 0,9 от стойността на усвоената сума за всеки ден, през който не е предоставено обезпечение или общо сумата в размер на 1008 лева. В исковата молба са изложени твърдения, че клаузата на чл. 24 променя годишния лихвен процент по договора и посредством начисляване на посочената неустойка заемотателят получава допълнителна печалба извън уговорената възнаградителна лихва. Процесуалният представител на страната поддържа, че уговорката за неустойка накърнява добрите нрави, тъй като претендираната по нея сума е в размер почти равен на размера на заемната сума и е извън присъщите ѝ функции, като не е свързана с претърпени от кредитора вреди, а цели единствено постигането на неоснователно обогатяване. Процесуалният представител на страната поддържа, че за да обоснове получаването на тази допълнителна печалба в нарушение на чл. 9, ал. 4 ЗЗД, заемотателя е поставил изначално

невъзможни за изпълнение изисквания към ищеца да осигури в три дневен срок, считано от деня на сключване на договора обезпечение – поръчителство на физически лица, отговарящи на всички изисквания, посочени в договора. Излага, че преди сключване на договор за кредит, кредиторът е длъжен да направи предварителна оценка на кредитоспособността на потребителя, като при отрицателна оценка следва да откаже сключването на такъв. От изложеното следва, че клаузата, с която е предвидено заплащане на неустойка е в пряко противоречие със съображение 26 от преамбюла на Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, както и с преследваната от директивата цел. В заключение е посочено, че процесният договор предвижда недопустимо кумулиране на неустойка към погасителните вноски, което води до скрито поскъпяване на кредита, както и че същата представлява добавка към възнаградителната лихва на заемодателя и го обогатява неоснователно. По изложените съображения е направено искане клаузата по чл. 24 от процесния договор да бъде прогласена за нищожна, като противоречаща на добрите нрави, заобикаляща изискването по чл. 19, ал. 4 ЗПК и накърняваща договорното равнопоставяне между страните, както и ответникът бъде осъден да заплати на ищеца сумата в размер на 50 лева, представляваща получена от дружеството по силата на процесната клауза без правно основание сума.

В срока по чл. 131 ГПК ответникът (фирма), чрез процесуалния си представител адвокат Н., оспорва предявените искове като неоснователни. В подадения отговор са изложени твърдения, че между страните по спора е възникнало валидно облигационно правоотношение по силата на процесния договор за кредит. Представителят на страната оспорва твърденията на ищеца за нищожност на клаузата за неустойка по процесния договор, като подчертава, че такава не е била начислявана и събирана от ответното дружество. В подадения отговор са изложени доводи, че клаузата по чл. 24 от процесния договор, представлява самостоятелно съглашение, поради което за нейната действителност се прилагат разпоредбите на ЗЗД, а не тези на ЗПК и Директива 2008/48. Представителят на дружеството поддържа, че клаузата за неустойка по процесното съглашение, представлява обезщетение за неизпълнение на непарично задължение и не излиза извън присъщите за нея функции. В подадения отговор са изложени твърдения, че ищецът е разполагал с възможност да предостави обезпечение, в която хипотеза, същият би ограничил размера на неустойката. В допълнение е отбелязано, че съгласно чл. 46, ал. 1 от ОУ неустойката е в размер на 0,9% от заетата сума и се начислява само за периода на неизпълнение на задължението за предоставяне на обезпечение, независимо че в процесния договор същата е предвидена в размер, обхващащ целия период на договора. Изложени са съображения, че предвид липсата на законово ограничение няма пречка размерът на неустойката да надвишава този на главното задължение, като същата не е недействителна, а подлежи на намаляване поради прекомерност. Представителят на дружеството поддържа, че ищецът действал недобросъвестно при сключването на процесния договор в нарушение на чл. 12 ЗЗД, тъй като е имал възможност да се запознае предварително с неговото съдържание и да осигури физическо лице, което да се задължи да отговаря за задълженията му при условията на солидарна отговорност, още преди да подпише същия. По изложените доводи е направено искане предявените искове да бъдат отхвърлени, като в тежест на ищеца бъдат възложени сторените от дружеството съдебни разноски.

С протоколно определение от 26.03.2024 г. е допуснато изменение на предявения осъдителен иск чрез увеличение на претенцията, като същият се счита за предявен за сумата в размер на 108 лева.

Съдът, след като прецени събраните по делото доказателства и взе предвид доводите и възраженията на страните, приема следното:

В доказателствена тежест на ищеца по предявения иск за прогласяване на клаузата чл. 24 от Договор за потребителски кредит под формата на кредитна линия предоставена от разстояние № 636065/18.08.2020 г. за нищожна е да установи при условията на пълно и главно доказване, че между страните по спора е сключен договор за кредит, елемент от който е задължението на потребителя да представи обезпечение (банкова гаранция или

осигуряване на поръчител физическо лице, което следва да отговаря на определени изисквания), при неизпълнение на което е начислена неустойка, както и че клаузата е недействителна като противоречаща на закона, заобикаляща императивни правни норми и противоречаща на добрите нрави.

В доказателствена тежест на ищеца по предявения иск с правно основание чл. 55, ал. 1, пред. 1 ЗЗД е да установи, че е заплатил на ответника процесната сума, а в тежест на ответната страна е да установи основанията, на които е получено плащането.

При съобразяване на становището на страните на основание чл. 146, ал. 1, т. 4 ГПК с доклада по делото е обявено за безспорно и ненуждаещо се от доказване, че 18.08.2020 г. между Л. В. С. и (фирма) е сключен Договор за потребителски кредит под формата на кредитна линия предоставена от разстояние № 636065/18.08.2020 г. с посочено в исковата молба съдържание.

Процесният договор за заем е потребителски – страни по него са потребител по смисъла на § 13, т. 1 ЗЗП (ищецът е физическо лице, което използва заетата сума за свои лични нужди), и небанкова финансова институция – търговец по смисъла на § 13, т. 2 ЗЗП. Според легалната дефиниция, дадена в разпоредба на чл. 9 ЗПК, въз основа на договора за потребителски кредит кредиторът предоставя или се задължава да предостави на потребителя кредит под формата на заем, разсрочено плащане и всяка друга подобна форма на улеснение за плащане срещу задължение на длъжника-потребител да върне предоставената парична сума. Доколкото по настоящото дело не се твърди и не е доказано сумата по предоставения заем да е използвана за свързани с професионалната и търговска дейност на кредитополучателя, то следва да се приеме, че средствата, предоставени по договора за заем (кредит) са използвани за цели, извън професионална и търговска дейност на потребителя, а представеният по делото договор за заем е по правната си същност договор за потребителски кредит по смисъла на чл. 9 ЗПК. Предвид изложеното процесният договор се подчинява на правилата на Закона за потребителския кредит и на чл. 143 – 147б ЗЗП, в това число и забраната за неравноправни клаузи, за наличие на които съдът следи служебно.

Уговорката по чл. 24 от договора за потребителски кредит за заплащане на неустойка за неизпълнение на задължение за предоставяне на обезпечение (поръчителство или банкова гаранция) е нищожна поради противоречие с добрите нрави. Уговорената неустойка излиза извън допустимите законови рамки, тъй като кредиторът по вече отпуснат заем получава имуществена облага от насрещната страна в определен размер без обаче да се простира от негова страна, респективно да е извършил допълнителни разходи по заема, което води до неоснователно обогатяване и нарушава принципа на справедливост. На практика такава клауза прехвърля риска от неизпълнение на задълженията на финансовата институция за предварителна оценка на платежоспособността на длъжника върху самия длъжник и води до допълнително увеличаване на размера на задълженията. По този начин на кредитополучателя се вменява задължение да осигури обезпечение след като кредитът е отпуснат, като ако не го направи, дългът му нараства, т. е. опасността от свръхзадължияност на длъжника се увеличава. Несъмнено целта на регламентираната неустойка излиза извън присъщите □ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции, т. е. същата противоречи на добрите нрави, което прави уговорката за дължимостта □ нищожна - т. 3 на Тълкувателно решение № 1/2009 г. по т. д. № 1/2009 г., ОСТК, ВКС.

От приетото по делото заключение по допуснатата съдебно-счетоводна експертиза, което съдът цени като обективно, безпристрастно и компетентно дадено, се установява, че ищецът е заплатил на ответника в погашение на задължения, произтичащи от процесния договор за кредит, сумата общо в размер на 932 лева, от които сумата в размер на 108 лева неустойка. Доколкото процесната клауза за неустойка е нищожна, то даденото по нея подлежи на връщане на плоскостта на неоснователното обогатяване.

Предвид изложеното съдът намира, че предявените искиви претенции са изцяло основателни.

С оглед изхода на спора на основание чл. 78, ал. 1 ГПК на ищеца се следват съдебни разноски за внесена държавна такса в размер на 100 лева.

Съгласно чл. 38, ал. 2 от Закона за адвокатурата в случаите на оказана безплатна правна помощ и съдействие в хипотезите на чл. 38, ал. 1, ако в съответното производство насрещната страна е осъдена на разноски, адвокатът има право на адвокатско възнаграждение, определено от съда. С Определение № 319 от 09.07.2019 г. по ч. гр. д. № 2186/2019 г. по описа на ВКС, IV ГО е разяснено, че за присъждане на адвокатско възнаграждение по реда на чл. 38, ал. 2 ЗА пред съответната инстанция, е достатъчно по делото да е представен договор за правна защита и съдействие, в който да е посочено, че упълномощеният адвокат оказва безплатна правна помощ на някое от основанията по т. 1-3 на чл. 38, ал. 1 ЗА, като не е необходимо страната предварително да установява и да доказва съответното основание за предоставяне на безплатна правна помощ. Размерът на адвокатското възнаграждение се определя от съда, поради което не е нужен списък по чл. 80 ГПК – той касае разноските, дължими на страните. **Съдът, също така, не е обвързан от искането, ако адвокатът е посочил конкретна сума.** При безплатно предоставяне на правна помощ по реда на чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗА, както е в случая, адвокатът сам, по собствена воля, се съгласява да получи хонорар само, доколкото постановеният от съда резултат е в интерес на страната, която представлява; да го получи след влизане в сила на съдебния акт, с който му се присъжда; размерът на възнаграждението да се определи от съда съобразно размера на уважената/отхвърлена част от иска/исковете и, че възнаграждението ще се дължи се от насрещната страна по правилата на чл. 78, ал. 1-3 ГПК. Съдът е задължен да определи размера на задължението с оглед действителната правна и фактическа сложност на делото, като съгласно възприетото с Решение от 24.01.2024 г. по дело С-438/22 на СЕС виждане член 101, параграф 1 ДФЕС във връзка с член 4, параграф 3 ДЕС трябва да се тълкува в смисъл, че ако установи, че наредба, която определя минималните размери на адвокатските възнаграждения и на която е придаден задължителен характер с национална правна уредба, противоречи на посочения член 101, параграф 1, националният съд е длъжен да откаже да приложи тази национална правна уредба по отношение на страната, осъдена да заплати съдебните разноски за адвокатско възнаграждение, включително когато тази страна не е подписала никакъв договор за адвокатски услуги и адвокатско възнаграждение. От изложеното следва, че съдът не е обвързан от праговете разписани в Наредба № 1/09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения, а следва да определи дължимото адвокатско възнаграждение за всеки отделен случай след извършване на преценка относно правната и фактическа сложност на производството и извършените от процесуалния представител действия. В случая повдигнатия спор няма правна или фактическа сложност, по спорния по делото въпрос е налице константна съдебна практика, депозираната искова молба е бланкетна и процесуалният представител на ищеца не се е явил в проведеното открито съдебно заседание. Предвид изложеното адвокатското възнаграждение за предоставена безплатна правна помощ следва да бъде определено в размер на 150 лева.

Така мотивиран, съдът

РЕШИ:

ПРОГЛАСЯВА по предявен от Л. В. С., ЕГН *****, с адрес в с. (адрес) иск против (адрес) ЕИК *****, със седалище и адрес на управление в гр. (адрес), клаузата по чл. 24 от Договор за потребителски кредит под формата на кредитна линия предоставена от разстояние № 636065/18.08.2020 г., предвиждаща задължение за кредитополучателя за заплащане на неустойка за непредоставяне на обезпечение, за нищожна на основание чл. 26, ал. 1, пред. 3 ЗЗД.

ОСЪЖДА (адрес) ЕИК *****, със седалище и адрес на управление в гр. (адрес), да заплати на Л. В. С., ЕГН *****, с адрес в с. (адрес) на основание чл. 55, ал. 1, пред. 1

ЗЗД, сумата в размер на 108 лева, представляваща получена без правно основание сума за неустойка по чл. 24 от Договор за потребителски кредит под формата на кредитна линия предоставена от разстояние № 636065/18.08.2020 г., ведно със законна лихва върху сумата от подаване на исковата молба на 28.07.2022 г. до окончателно погасяване на вземането.

ОСЪЖДА (адрес) ЕИК *****, със седалище и адрес на управление в гр. (адрес), да заплати на Л. В. С., ЕГН *****, с адрес в с. (адрес) на основание чл. 78, ал. 1 ГПК, сумата в размер на 100 лева, представляваща сторени по делото съдебни разноси.

ОСЪЖДА (адрес) ЕИК *****, със седалище и адрес на управление в гр. (адрес), да заплати на адвокат Е. И. от Адвокатска колегия – гр. П. с адрес на кантората в гр.(адрес), на основание чл. 78, ал. 1 ГПК вр. чл. 38, ал. 2 ЗА, сумата в размер на 150 лева, представляваща адвокатско възнаграждение за предоставена безплатна правна помощ на Л. В. С. ищеца.

РЕШЕНИЕТО подлежи на обжалване от страните с въззивна жалба пред Софийски градски съд в двуседмичен срок от връчване на препис от съдебния акт.

Съдия при Софийски районен съд: _____